

nosno samostalna demokratska stranka. Klicali so se moške iz poedinih krajev ter se jim je naročilo, naj pridobijo za nacionalni blok toliko in toliko glasov.

Kakor je državna vlast na vse mogoče načine podpirala samostalno demokratsko stranko, tako je Slov. ljudski stranki delala vse mogoče zapreke. Listi Slov. ljudske stranke so se plenili in nazadnje ustavili. Tako sta bila med drugim ustavljena »Domoljub«, »Slovenski Gospodar« in »Straža«, ki so neprimerno mnogo storili za gospodarski napredek našega ljudstva. Tako se je naši stranki vzelo glavno obrambno in podučno sredstvo.

Samostalno demokratska stranka je pred volitvami izdala geslo, da je edino ona državotvorna, vse druge stranke, ne izvzemši radikalne, pa nimajo državotvornega značaja. V okrožju Maribor—Celje se radikalna stranka ni hotela pridružiti takozvanemu nacionalnemu bloku, dobro vedoč, da je ta blok po svojem bistvu in namenu zgolj samostalno demokratski, ki nima drugega namena, nego da pridobi samostalnemu demokratom glasove, katerih jim ljudstvo da noče. Zato so samostalni demokratje po svojih listih srdito in surovo napadali radikalno stranko in njene voditelje.

Ako so samostalni demokratje celo radikalno stranko, kar se tiče njene državnosti in državotvornosti, razglašali kot manjvredno, se ni čuditi, da so našo stranko natolcevali in psovali kot separatistično in protidržavno. Obrekovanje ni imelo nobenega vpliva na neodvisne stanove in na strunjene vrste slovenskega ljudstva. — Ogronna večina slovenskega naroda je preko nesramnih psokv samostalno demokratske stranke prešla s tistim prezirom, ki ga zaslužijo ljudje takšnih moralnih lastnosti.

Drugače pa je z ljudmi, ki so odvisni, zlasti z uradniki. Na uradnike v Sloveniji je bil vršen takšen teror, takšen pritisk, da ga naša zemlja ne pozna. Vse osebe, o kojih samostalno demokratski matadorji niso bili sigurni, da so njihovi brezpogojni slugi in slepo orodje v njihovih rokah, so bili premeščeni. V jako veliki meri se je tako premeščevanje godilo med učitelstvom, kjer je bilo na brezvesten in podel način pogazeno načelo stalnosti na največjo škodo učiteljstva samega.

Med uradniške vrste se je vlezlo toženje in denuncianstvo najgorje vrste. Kdor ni brezpogojno trobil v samostalno-demokratski rog, je bil ožigosan kot sumljiv in kot nesposoben za uradniško službo. Uradništvo je trpelo prave muke. Tajništvo samostalno demokratske stranke v Mariboru je pošiljalo uradnikom in poduradnikom pisma s posebnim opozorilom, da imajo čuvarji skrinjic liste nacionalnega bloka naročilo, naj pazijo na kretnje volilcev uradnikov, kako bodo volili. Poleg tega nasilja, kojemu je bilo izpostavljeno uradništvo, se je vršil z zakonom nabranjen pritisk na gospodarsko odvisne ljudi. Pretilo se jim je (slučaj delavcev zaposlenih v kopalnišću Dobrna), da izgubijo službo, ako ne glasujejo za nacionalni blok; drugod, kakor n. pr. v Rušah so se grožnjam dostavljale še obljube. Samostalno demokratska stranka je kot kapitalistična stranka med delavskimi sloji brez simpatij, celo osovražena je. Ako je med njimi dobila nekaj glasov, je to staviti na račun gospodarskega pritiska in pa podkupovanja. — Denarja iz volilnega fonda je bilo dosti na razpolago, in kdor se je hotel dati z denarjem prepričati, kako državotvorno delo stori s tem, da glasuje za listo nacionalnega bloka, je dobil denar, in kdor je hotel piti na ta namen, njemu se je plačalo vino ali žganje.

»Tisti, ki jih nisi videl priti nazaj, so padli, kakor jih bo padlo sto — in še enkrat stoisoč drugih, ako se nas ne usmili ljubi Bog, kajti cesar ljubi samo vojsko! Da svojim bratom preskrbi krone, je prelił že več krvi, nego je storila naša velika revolucija, da ljudem pribori pravice.«

Zopet sva se lotila dela, opazke gospoda Guldena pa so mi dale dosti misliti.

Res da sem šepal nekoliko z levo nogo, a koliko drugih, ki o tudi bili pohabljeni, je kdaj temu moralo iti v vojsko!

Vse te misli so mi rojile po glavi in če sem dolgo mislil na to, sem postal zelo žalosten. To se mi je zdelo grozno, ne samo, ker vojske nisem imel rad, ampak še bolj, ker sem se hotel oženiti s svojo sestrično Katarino. Bila sva nekako skupaj vzgojena in živahnije ter segavejše deklke pač ni bilo. Bila je plavalaska z modrimi očmi, rdečih lic in kot mleko belih zob ter skoro 18 let stara. Jaz sem jih imel 19. Marjeta je bila videti zelo zadovoljna, kadar me je videla prihajati vsako nedeljo zjutraj, da sem pri njih zajtrkoval in obedoval.

Potem sva šla s Katarino na sadni vrt za hišo. Skupaj sva jedla isto jabolko in isto hruško in ni jih bilo srečnejših ljudi na svetu.

Samo jaz sem spremljal Katarino k veliki maši in k večernicam. Ob žeganju se je vedno držala moje roke in ni hotela plesati z nobenim drugim fantom iz vasi. Vsak je vedel, da se hova vzela, ako pa me zadene nesreča, da me vzemejo, bo vsega konec. Zelen sem si, da bi bil še stokrat bolj šepav, kot sem bil, kajti takrat so pobirali najprej šemske fante, potem oženjence brez otrok in slednjič tiste z enim otrokom, zato sem si mislil nehote: »Ali so šepci boljše od oženjencev? Ali bi te utegnili dati h konjeništvu?« — Ta misel me je delala žalostnega; najrajši bi bil pobegnul.

Najbolj pa sem se bal leta 1812, ko se je pričela vojaka z Rusi. Od februarja do konca maja je šel polk za polkom skozi mesto: dragonci, kirasirji, karabinci, huzarji, ulanci vseh barv, artiljerija, vozovi s streljivom, bolniki, prtijago in živežem, drug za drugim kot reka, ki se neprestano vali mimo.

Spominjam se še, da so ta vlak otvorili grenadirji, ki so imeli s sabo velike, z volni uprežene vozove. Voli so

Predsedniki volilnih odborov na poedinih voliščih, kateri so bili pristaši samostalne demokratske stranke, in teh je bila večina, so izrabljali svoj položaj, za nedovoljeno agitacijo za samostalno demokratsko stranko in zato, da bi se število glasov za druge stranke, zlasti za Slovensko ljudsko stranko čim največ zmanjšalo. Navedel sem le nekoliko slučajev iz velikega broja onih protizakonitih činov, katerim se ima nacionalni blok zahvaliti za svoj mandat, ki ga je dobil.

Zlatorog milo ima vse dobre lastnosti, ki jih gospodinja pričakuje od dobrega mila: visoko čistilno moč, veliko množino pen in izvanredno izdatnost; vsled tega napravi iz vsakega perila v najkrajšem času snežnobel dišeč zaklad. Zato uporabljajte samo Zlatorog milo!

Dr. Pivko dolži naše ljudi nepoštenosti.

Samostalno-demokratski poslanec dr. Pivko je v svojem prvem govoru v narodni skupščini trdil: njemu je znano, da je na volišču Sv. Marko niže Ptuj dobil 40 kroglic, a pri štetju glasov jih je volilna komisija našla v njegovi skrinjici samo 16. Dr. Pivko je tudi povdaril, da ima v rokah izjave 40 volilcev, da so glasovali za njegovo kandidatsko listo. S tem je dr. Pivko obdolžil volilno komisijo pri Sv. Marku, da ni pravilno postopala ter mu je na nepojasnjen način odvzela čez 20 glasov.

Dr. Pivko je izrekel težko obdolžitev nad našimi župani, člani volilne komisije in čuvarji skrinjic. Obdolžil je s tem naše poštene može, da so nepošteno ravnali. Navedel sicer ni nobenega dokaza. Tistih 40 njegovih »izjav« smatramo, da so podobne povesti »Tisoč in ena noč.« V volilni komisiji pri Sv. Marku so bili sami pošteni može; tudi Pivkova stranka je imela svojega zastopnika.

Pred celo slovensko javnostjo povemo, da je to sumničenje grdo obrekovanje in sramotenje, da celo kaznjivo dejanje! Kdor dolži naše poštene gg. župane in občinske odpornike nepoštenosti in jim očita, da so manipulirali (kradli) volilne kroglice v korist naše stranke tak človek, najsiho kdorkoli, spada na zatožno klop. Povdarjamo, da so vsi naši glasovi, ki jih je v Sloveniji nad 105.000, pošteno pridobljeni. Balkanskih volitev, balkanskih sredstev naši ljudje ne poznajo in jih tudi ne bodo nikdar uporabliali.

Dr. Pivko je grdo žalil poštene slovenske može pri Sv. Marku. Izrekel je nad njimi težko obdolžitev. Te žalit-

bili namesto konj, da bi bili pozneje, ko bi ne bilo več zalog, vojski za hrano.

»To je pametna misel!« so govorili ljudje. »Ko grenadirji ne bodo več mogli živiti volov, bodo voli živili grenadirje.« A tisti, ki so tako govorili, niso vedeli, da morejo voli na dan prehoditi kvečjemu sedem do osem milj in na vsakih osem dni pohoda potrebujejo najmanj en dan počitka, tako da so bile uboge živali že brez parkljev, da so jim pene tekle iz gobcev in oči štrlele iz glave, da jim je vrat tical med pleči in da jih je bila sama kost in koža. Tri tedne smo videli iti skozi mesto cele vrste teh živali, ki so bile čezmidez ranjene od bajonetov. Meso je postalo zelo po ceni, ker so pobili mnogo teh volov, a malokdo je maral zanje, ker je bolno meso nezdravo. Prišli niso niti 20 milj onkraj Rena.

Pozneje smo videli mimo iti celo morje suhic, sabelj in čelad. Vse to se je zagvoznilo pod francoskim vrati, šlo dalje po veliki cesti čez paradni trg in pri nemških vratih zopet ven.

Slednjič so navsezgodaj dne 10. maja 1812 topovi iz arzenala naznanili gospodarja vsega tega. Jaz sem še spal, ko je počil prvi strel in so mala stekla mojega okna zaropotala kot boben. Skoro isti hip je gospod Gulden s prizgano svečo v roki odprl vrata in rekel:

»Vstani — on je tu!«

Odprla sva okno. V nočni temi sem videl kakih sto dragoncev, od katerih jih je več nosilo goreče baklje, kako so v diru prišli sem od francoskih vrat. Bakljada je kot odsvit požara švigala čez hišna pročelja in iz vseh oken so se slišali klici: »Živio cesar! Živio cesar!«

Pravkar sem opazoval voz, ko se je konj zaletel v steber, ob katerega je mesar Klein navadno privezaval vole, ter padel. Kot mrtev je dragonec z razprostrtimi nogami telebnil ob tla, čelada se je zavalila v jarek, in tisti hip se je neka glava nagnila iz voza pogledat, kaj se je zgodilo, debela, bleda, široka glava s čopom las na čelu — to je bil Napoleon. Dvignil je roko, kot bi hotel ponosljati, ter rekel nekaj besed. Casnik, ki je jahal poleg kočije, se je pripognil, da bi mu odgovoril. On pa je ponosljal in krenil okrog oga, klici pa so se podvojlili in topovi so gremeli.

To je bilo vse, kar sem videl.

ve pošteni Slovenci ne bomo nikdar pozabili. Ko se pride dr. Pivko zopet ponujat v kmetijske občine, bomo zahtevali od njega, da nam odgovori, zakaj je žalil Slovence sploh in posebej še člane volilnih odborov.

Zakaj je sladkor tako drag?

Naše ljudstvo še ni nikdar tako obupano tožilo o ne-nosni draginji in manjvrednosti domačih pridelkov, kakor letos. Vseposvods se sliši tožba: Kar imam za prodati, ni ma cene, kar pa moram kupiti, je silno drago. Zato napreduje z grozečo naglico zadolževanje kmetov in kmalu bo naprodaj vse polno kmetij po sramotnih cenah, ker ne bo denarja.

Sladkor je danes silno drag. V Jugoslaviji se potroši tega blaga za več sto milijonov na leto. Ko se je država SHS ustanovila, smo morali za 250 do 300 milijonov din. sladkorja uvažati iz drugih držav, večinoma iz Čehoslovske. Ker pa imamo za sladkorno peso izvrstna polja in se hoče vsaka država kolikor mogoče otresti tujega uvoza, je bilo pravilno in pravično, da je naša država uvedla za tuji sladkor visoko uvozno carino v približnem znesku 5 din. za kilogram, da na ta način zaščiti domačo produkcijo in pozivi vsled visokih cen veselo do sejanja sladkorne pese in do ustanavljanja novih tovarn. V dosego tega visokega cilja osamosvojitve je narod voljno prenašal visoke cene, žrtvuoč milijone in milijone za to važno panogo domače industrije v nadi, da bodo sladkorne cene padle takoj na svetovno pariteto, kakor hitro bi naša produkcija zadostila domači porabi. Vsled visoke zaščitne carine in narodne požrtvovalnosti je lani produkcija sladkorja dosegla višino domačega konzuma ter ga celo prekoračila za 60 do 70 milijonov kg. Sedaj bi seveda cena sladkorja morala pasti vsaj za znesek zaščitne carine, t. j. za 4 do 5 din. pri kg. kajti glavni vzrok visokih cen in zaščitne carine je dosežen: domača sladkorna industrija krije domače potrebe; domovina stoji na lastnih nogah.

Zalibog pa sedaj ne opažamo padanja sladkornih cen, ker hoče tistih osem jugoslovanskih sladkornih tovarn, katerim je narod pomagal do korita, še nadalje izrabljati dosedajne visoke cene. Iz narodnih žuljev ustvarjena narodna industrija hoče v tem slučaju izsesavati narod kot pijavka na podlagi liberalnega kapitalističnega in nedemokratskega svetovnega naziranja. Kaj ji mar država! Državna oblast naj čuva, da ne pride do kravalov. Zato vidimo tu, da te fabrike nočejo prodati svojega preostanka v inozemstvo (ker bi ga morala dati ceneje in z manjšim dobičkom), vkljub temu, da bi s tem ojačile našo trgovsko bilanco za 300 do 350 milijonov din. Nočejo pa tudi domačim posestnikom dovoliti za sladkorno peso takih cen, da bi pokrile vsaj pridelovalne stroške. Kaj jim zato, če strada 170.000 do 180.000 pridelovalcev sladkorne pese, kaj jim zato, če trpi ubogi delavec in uradnik po vsej državi tudi še nadalje brez potrebe. Mastni profiti naših sladkornih tovarn so lansko leto dosegli 400 do 500%. Tovarne, ki so investirale v svoje podjetje 15 do 20 milijonov din., so zaslužile v enem letu 80 do 100 milijonov din. In pri tem naj ostane v škodo naroda. Sliši se celo, da hočejo še pritisniti na vlado, da poviša zaščitno carino na sladkor, da bi zamogli na podlagi te povišane carine doseči še višje cene. Narod hočejo sleči do golega. Da bi lažje dosegli svoj namen, nočejo posestnikom izplačati od-

Cesar se ni ustabil v Pfalzburgu. Ko se je že dalje peljal proti Zabernu, je artiljerija izstrelila zadnje strele. Potem je bilo zopet tiho. Straže pri francoskih vratih so zopet dvignule most in stari urar me je vprašal:

»Ali si ga videl?«

»Da, gospod Gulden!«

»Dobro!« je rekel. »Ta mož ima v rokah življenje nas vseh, samo dihniti mu je treba preko nas in po nas je. Hvalimo Boga, da ni hudoben, sicer bi svet gledal strašne stvari kot za časa barbarskih kraljev in Turkov.«

Ves je bil vtopljen v misli. Čez nekaj časa je še pristavil:

»Zdaj greš zopet lahko v posteljo. Ura je bila še le tri.«

Vrnil se je v svojo sobo, jaz pa sem legel v posteljo. Po prejšnjem hrupu je bilo zunaj nenavadno tiho in do svita sem neprestano mislil na cesarja. Tudi na dragonca sem se spomnil in rad bi bil vedel, je li umrl vsled padca. Drugi dan smo zvedeli, da so ga spravili v bolnico in da bo okreval.

Od tistega dne do konca septembra so po cerkvah peli mnogo zahvalnic in za vsako novo zmago 21krat ustrelili s topovi. To se je skoro vedno zgodilo zjutraj in gospod Gulden je vsakokrat zaklical:

»He, Jože! Se ena dabljena zmaga! 50.000 mrtvih, 25 zastav, 100 topov! Vse dobro poteka. Vse v redu! Zdaj bo samo še treba novega nabora, da nadomestijo tiste, ki so padli.«

Nato je odprl vrata in videl sem, kako si je čemerno plesat in gočrok ter z razgaljenim vratom v umivalniku umival lice.

»Ali mislite, da bodo pobrali tudi hromce, gospod Gulden?« sem vprašal plašno.

»Ne, ne«, je odgovoril dobrodušno, »nič se ne boji fant. Ti nikakor nisi za službo. Bomo že tako naredili. Le pridno delaj, zaradi drugega pa ne imej skrbi.«

Opazil je moj nemir in to ga je bolelo. Svoje žive dni nisem poznal boljšega človeka. Pozneje se je oblekel, da pojde navijat ure po mestu, pri krajnem poveljniku, pri županu in pri drugih odličnikih. Jaz sem ostal doma. (Dalje prih.)